

แนวทางการขับเคลื่อนทางกฎหมายในการปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหาย Legislative action for Effective Investigation in Tracking of Missing Persons in Thailand: A Way Forward

พลอยศมน เอี่ยมศิลา¹ และอมรเทพ พลศึก²

^{1,2}สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

Ploisamon Iamsila¹ and Amornthap Phonrasuek²

^{1,2}Central Institute of Forensic Science

nocake57120@gmail.com

รับบทความ : 19 กันยายน 2566 แก้ไขบทความ : 1 ธันวาคม 2566 ตอรับบทความ : 30 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

สภาพปัญหาในปัจจุบันของปัญหาคนหายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจำเป็นต้องมีกระบวนการทางกฎหมายมาบังคับใช้ให้เกิดการขับเคลื่อนในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ให้มีความสะดวกรวดเร็วในการติดตามหาบุคคลสูญหายโดยทันทีที่ได้มีการรับแจ้ง เนื่องจากบุคคลที่สูญหายไปอาจจะประสบกับสถานการณ์อันตรายต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายแก่ตัวบุคคลนั้น ๆ รวมถึงอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นอีกด้วย โดยรูปแบบของคดีคนหายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีหลายกรณีด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการถูกลักพาตัว การหายตัวไปโดยไม่ทราบสาเหตุ การสมัครใจหาย การหายตัวไปด้วยภาวะอาการป่วยอัลไซเมอร์ คนหายพลัดหลง การหายตัวไปเพราะถูกประทุษร้ายหรือการเกิดอาชญากรรม การประสบอุบัติเหตุหรือภัยพิบัติ หรือแม้กระทั่งการถูกอุ้มหายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากมีกฎหมายและแนวทางในการดำเนินการให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันก็จะช่วยให้งานด้านการติดตามคนหายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการขับเคลื่อนทางกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในทางปฏิบัติ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าประสงค์ที่ได้มีการกำหนดไว้ มีทิศทางในการดำเนินงานภายใต้กรอบและหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล และกระบวนการทางกฎหมาย เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหายเกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน, การขับเคลื่อนกฎหมาย, คนหาย, การติดตามคนหาย

¹ นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

² นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

Abstract

Tracking a missing person is of paramount importance owing to the fact that once a person goes missing there are various risks and dangers that they face depending on the circumstances and the individual's vulnerability. These are including lack of access to necessary food or medication, risk of personal harm, encountering dangerous situation, or becoming a victim of human trafficking. Therefore, once a missing person is reported, immediate actions by investigating agencies should be initiated with effective facilitation by legal procedures and authorities without delay. In Thailand, common patterns and categories of disappearance are including voluntary disappearance, mental health or cognitive impairment, abductions and kidnappings, runaways, human trafficking, natural disasters, accidents, criminal activity, among others. Irrespective of disappearing reasons, the investigation process will be greatly improved and more effective when it is supported by facilitative law enforcement and clearly stated, standardized operating procedure. Legislative action in accordance with the international standards is therefore critically needed to accelerate the process while a clear and precise standard investigating procedure will greatly improve the effectiveness and outcome of this time-sensitive matter.

Keywords: Legislative action, legal drive, Missing persons, Tracking of missing persons

บทนำ

การขับเคลื่อนทางกฎหมายในด้านการติดตามคนหายของประเทศไทยมีการดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 โดยการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่จะต้องมีการดำเนินงานเชิงบูรณาการกับหลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานภาคประชาสังคม ซึ่งหากกฎหมายที่มีอยู่นั้นไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พนักงาน ก็อาจก่อให้เกิดความล่าช้าในทางปฏิบัติ ตลอดจนไม่สามารถติดตามหาคนหายได้ทันท่วงทีที่ได้มีการแจ้งคนหาย ถึงแม้ว่าในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐได้พยายามที่จะขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดกฎหมายเฉพาะที่สามารถนำมาใช้เอื้ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่แต่ก็ยังไม่สามารถจะตอบสนองกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่จะต้องได้รับความร่วมมือและสนับสนุนซึ่งกันและกันในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุภารกิจตามเป้าประสงค์ในการติดตามบุคคลสูญหายให้แก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ประชาชนในการให้บริการและการติดตามคนหายของภาครัฐ โดยจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันได้มีหลากหลายหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนโดยตั้งเป็นศูนย์รับแจ้งคนหาย และติดตามคนหายกลับคืนสู่ญาติ อาทิเช่น มูลนิธิกระจกเงาซึ่งเป็นหน่วยงานภาคประชาสังคมได้มีการก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนสามารถแจ้งข้อมูลหรือเบาะแสคนหายพร้อมทั้งประสานงานและติดตามหาคนหายกลับคืนสู่ญาติ หรือหน่วยงานภาครัฐ อาทิเช่น สำนักงานตำรวจ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ที่ได้มี

การเปิดศูนย์ในการรับแจ้งคนหายและติดตามคนหาย โดยที่ผ่านมาในการแจ้งคนหายของหน่วยงานภาครัฐเมื่อเกิดเหตุบุคคลสูญหายหรือคนหายประชาชนจะต้องรอให้ครบ 24 ชั่วโมงก่อน ถึงจะสามารถแจ้งคนหายแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ ซึ่งในส่วนนี้ถือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตซึ่งปัจจุบันได้มีการปรับแก้ไขแนวทางการปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน เนื่องจากสาเหตุในการหายตัวไปมีหลากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นการหายตัวไปจากการเกิดคดีอาชญากรรม การลักพาตัว การถูกอุ้มหาย การพลัดหลง การหายจากอาการป่วยในภาวะโรคสมองเสื่อมหรืออัลไซเมอร์ ซึ่งสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนแต่มีความเสี่ยงที่จะทำให้คนหายนั้นเสียชีวิตได้ และหากยังคงยึดหลักปฏิบัติในรูปแบบเดิมก็อาจจะทำให้เกิดความล่าช้าในการตามหาตัวคนหายที่อาจตกอยู่ในสภาวะอันตรายแก่ชีวิตได้ ทั้งนี้โดยในกรณีที่จะแจ้งความคนหาย ตามข้อกำหนดในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับ คดีเรื่อง “คนหาย” “พลัดหลง” ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าต้องหายไปเกินกว่า 24 ชั่วโมง จึงจะสามารถแจ้งความได้ เพราะฉะนั้นหากเกิดเหตุในกรณีเร่งด่วน เช่น เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วยที่มีอาการทางสมอง หายออกไปจากบ้าน เราสามารถแจ้งความเพื่อขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทันที

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติงานติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรวบรวมข้อมูลคนหาย รวมถึงมีระบบมาตรฐานและแนวทางการปฏิบัติงานด้านคนหาย รวมถึงมีการปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการร่วมกับหลาย ๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม แต่ก็ยังขาดสภาพบังคับที่ทำให้หน่วยงานเกิดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ส่งผลให้การทำงานเกิดความล่าช้า ซึ่งจะต้องมีมาตรการหรือแผนการดำเนินการในการรองรับการทำงานเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานด้านคนหายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เนื้อหา

สภาพปัญหาในปัจจุบันของการดำเนินการติดตามคนหายในประเทศไทย

ในการปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหายในประเทศไทยจากสถิติในปี พ.ศ. 2566 ในปัจจุบัน มีจำนวนบุคคลสูญหาย จำนวน 882 คน แบ่งออกเป็น เพศชาย 570 คน และเพศหญิง 312 คน จะเห็นได้ว่าจากสถิติดังกล่าวจำนวนคนหายมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชากรไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ เช่น ภาวะสมองเสื่อมหรืออัลไซเมอร์ ทำให้เกิดการพลัดหลงและหายตัวไปจากครอบครัวหรือแม้กระทั่งปัญหาเด็กพลัดหลงหรือเด็กหายที่เกิดจากการถูกลักพาตัว กรณีปัญหาเหล่านี้อาจเกิดขึ้นได้บ่อยเนื่องจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองประกอบกับส่วนมากเกิดจากความประมาทเลินเล่อของผู้ปกครองหรือครอบครัวเองที่ไม่สามารถดูแลบุตรหลานให้อยู่ในการปกครองของตนเองได้ รวมไปถึงปัญหาเด็กถูกล่อลวงถูกล่อลวงต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ปัญหาให้ตรงจุด หากเมื่อเกิดปัญหาคนหายขึ้นหากตามไม่พบภายใน 24 ชั่วโมงแรก ก็อาจจะคาดการณ์ได้ว่าอาจเกิดอันตรายหรืออาจถึงขั้นเสียชีวิตได้ ดังนั้นการมุ่งให้ความสำคัญกับการหายตัวไปในตั้งแต่แรกทีไรพบว่าบุคคลนั้นหายไปไม่จะเป็นการสันนิษฐาน การคาดการณ์ หรือการสังเกตเห็นถึงความผิดปกติที่ผิดวิสัยของบุคคลคนนั้น เช่น หากเด็กไม่กลับบ้านตรงเวลาอันเป็นพฤติกรรมที่ผิดวิสัยจากการดำรงชีวิตปกติ ก็สามารถสันนิษฐานได้ว่า เด็กอาจหายตัวไปจากการถูกล่อลวงหรือถูกลักพาตัวไป สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการดำเนินการเร่งติดตามค้นหาคนหายทันทีเพราะในการหายตัวไปหากมีการติดตามที่ล่าช้าก็อาจส่งผลให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลที่หายตัวไปได้ ดังนั้นการป้องกันคนหายจึงควรมีมาตรการหรือแนวทางที่ชัดเจนเพราะการตามหาคนหายในแต่ละคดีนั้นมีความสิ้นเปลืองทรัพยากรมากไม่จะเป็นงบประมาณ บุคลากร หรือเครื่องมือ

ต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการติดตามหาคนหายก็จะต้องใช้การสืบสวนสอบสวน และการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้มีความครบถ้วนและรัดกุมเพื่อที่จะสามารถใช้เป็นเบาะแสในการติดตามคนหายให้ประสบผลสำเร็จ

ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดบุคคลสูญหายในอดีตนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อญาติผู้เสียหายจะไปแจ้งความเพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการติดตามคนหายนั้น จะต้องรอให้ครบภายใน 24 ชั่วโมงเสียก่อน ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เหตุผลว่าการหายไปอาจเกิดจากคนหายอาจขาดการติดต่อหรือการคลาดเคลื่อนในด้านระยะเวลาจากเวลาปกติของบุคคล เจ้าหน้าที่จึงใช้อำนาจดุลพินิจไม่รับแจ้งความกรณีคดีที่มีมูลไม่สมเหตุสมผล ซึ่งที่ผ่านมาจะทำให้ญาติผู้เสียหายรอให้ครบ 24 ชั่วโมงเสียก่อน โดยตามหลักความเป็นจริงแล้วการแจ้งความคนหาย ตามข้อกำหนดในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 14 เรื่องคนหายพลัดหลง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2505) ไม่มีข้อกำหนดใดที่ระบุไว้ว่าจะต้องรอให้ครบ 24 ชั่วโมงจึงจะแจ้งความได้ ซึ่งหากญาติพบความผิดปกติหรือสงสัยว่าคนในครอบครัวหรือญาติพี่น้องอาจสูญหายไปที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ก็สามารถแจ้งความได้ที่ตำรวจท้องที่และแจ้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับคนหายแก่พนักงานสอบสวน พร้อมทั้งขอสำเนาบันทึกประจำวันและหมายเลขติดต่อกับเจ้าหน้าที่ไว้ เพื่อใช้ในการติดต่อสอบถามความคืบหน้าทางคดีได้ ดังนั้นเมื่อผู้เสียหายเห็นว่าพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดแก่บุคคลที่หายตัวไปนั้นมีความผิดปกติหรือผิดวิสัยโดยทั่วไปของคนหายเกิดขึ้น ก็ควรที่จะต้องเร่งดำเนินการติดตามหาบุคคลผู้สูญหายนั้นให้ทันทั่วทั้งและไม่ชักช้าก่อนที่จะเกิดผลร้ายหรือเกิดการสูญเสียต่อผู้สูญหาย ทั้งนี้ขั้นตอนการแจ้งคนหายเบื้องต้นทั้งผู้แจ้งและเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งบุคคลสูญหายจะต้องทำการตรวจสอบข้อมูลข้อเท็จจริงให้เกิดความชัดเจนว่าคนหายได้หายไปจากพื้นที่หรือหายไปจากการดูแลของผู้ปกครอง โดยได้มีการตรวจสอบและตามหาในพื้นที่ใกล้เคียงแล้วไม่พบคนหาย จึงได้เข้ามาดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์แก่พนักงานสอบสวนให้ใช้ดุลพินิจในการรับแจ้งความได้ รวมถึงการตรวจสอบทรัพย์สินและสิ่งของมีค่า ของสำคัญต่าง ๆ ของคนหายว่าคนหายได้มีการนำติดตัวไปด้วยหรือไม่ อาทิเช่น กระเป๋าเสื้อผ้า เอกสารสำคัญ บัตรประจำตัวประชาชน โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น นอกจากนี้ หากญาติผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสูญหายเมื่อไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวนจะต้องเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสูญหายให้มากที่สุด เช่น ภาพถ่ายปัจจุบันของคนหาย สำเนาบัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน ใบสำคัญทางราชการ สถานที่ทำงาน ฯลฯ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เป็นเอกสารสำหรับติดตามสืบหาคนหายได้ง่ายและเป็นการเอื้อประโยชน์การทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ได้ใช้เป็นเบาะแสในการติดตามหาตัวบุคคลสูญหาย ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ายังขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการติดตามหาญาติผู้สูญหายแก่เจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวนและยังเป็นการช่วยให้พนักงานสอบสวนสามารถใช้เป็นเบาะแสในการติดตามคนหายได้สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในกรณีที่ประชาชนเข้าไปดำเนินการแจ้งความคนหายกับพนักงานสอบสวนโดยเจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวนไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ยอมรับการแจ้งความคนหาย โดยไม่มีเหตุอันสมควรนั้น ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ซึ่งพนักงานสอบสวนจะปฏิเสธการรับแจ้งความคนหายนั้นไม่ได้ และในการแจ้งความคนหายพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการออกสำเนาบันทึกประจำวันเพื่อใช้เป็นหลักฐานให้กับผู้แจ้งด้วยทุกครั้ง ผู้แจ้งความจึงมีสิทธิในการเรียกร้องสำเนาบันทึกการแจ้งความด้วยทุกครั้ง ตลอดจนในกรณีมีเหตุคนหายในลักษณะเร่งด่วน เช่น เด็กหาย คนหายในกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ป่วยอัลไซเมอร์หรือกรณีที่คนหายมีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายแก่ร่างกายและชีวิต ฯลฯ กรณีดังกล่าวครอบครัวของคนหายสามารถแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ช่วยดำเนินการติดตามคนหายได้ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีที่พนักงาน

สอบสวนไม่ยอมช่วยดำเนินการรับแจ้งความเพื่อดำเนินการติดตามหาคนหาย ผู้แจ้งสามารถดำเนินการร้องทุกข์กับนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในระดับรองผู้กำกับการขึ้นไปในสถานีตำรวจนั้น ๆ เพื่อขอให้ช่วยเหลือความสะดวกในการดำเนินการขอความช่วยเหลือการติดตามหาคนหาย ทั้งนี้หากพนักงานสอบสวนให้การปฏิเสธการดำเนินการรับแจ้งหรือช่วยเหลือกรณีที่มีการแจ้งบุคคลสูญหาย ผู้แจ้งสามารถดำเนินการเขียนกล่าวคำร้องทุกข์เสนอต่อผู้บังคับบัญชาตำรวจในสถานีตำรวจนั้น ๆ ได้ (นิกส์แห่งประเทศไทย, 2566)

บทวิเคราะห์

กฎหมายที่ใช้ในการขับเคลื่อนภารกิจงานด้านการติดตามคนหาย

หากพิจารณาจากกฎหมายในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ที่ได้มีการกำหนดไว้ในหมวด 1 มาตรา 5 ให้สถาบันมีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยให้รวมถึงงานสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาตามที่เจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจตามกฎหมายร้องขอ รวมถึงการร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศ และภาคเอกชน ในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยในงานด้านการติดตามคนหายนั้นจำเป็นต้องอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ ในการช่วยเหลือสนับสนุนเจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวนในการดำเนินการติดตามบุคคลสูญหายและการดำเนินการในการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคมในการสร้างมาตรฐานในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งหมายความว่ารวมถึงมาตรฐานในงานด้านการติดตามคนหายซึ่งถือได้ว่าเป็นงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีการใช้องค์ความรู้ในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในหลาย ๆ สาขามาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุพยาน และหลักฐานต่าง ๆ ในการนำไปสู่การไขข้อสงสัยทางคดีได้ เช่น การสืบสวนสอบสวนซึ่งเป็นการสืบแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการติดตามคนหายไม่ว่าจะเป็นการใช้ลายพิมพ์นิ้วมือในการตรวจเปรียบเทียบบุคคล การตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลในกรณีที่คนหายกลายเป็นศพ เป็นต้น กระบวนการเหล่านี้ถือเป็นขั้นตอนกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ทราบว่าคุณคนสูญหายนั้นหายไปเพราะสาเหตุอะไร ถูกลักพาตัว พลัดหลง สมครใจหาย หรือหายตัวไปจากอาการป่วยอัลไซเมอร์หรือไม่ ในการแจ้งหายในปัจจุบันสามารถดำเนินการแจ้งหายได้ทันทีที่ทราบว่าคุณคนนั้นหายตัวไปโดยไม่จำเป็นต้องรอให้ครบ 24 ชั่วโมง ก่อนพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการรับแจ้งคนหายได้ทันที หากพนักงานสอบสวนปฏิเสธการดำเนินการรับแจ้งคนหายดังกล่าวผู้แจ้งบุคคลสูญหายสามารถยื่นคำร้องต่อผู้บังคับบัญชาการตำรวจ ณ สถานีตำรวจนั้นได้ (พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์, 2559)

ในกรณีตัวอย่างในการดำเนินการในคดีคนหายในประเทศเยอรมนี (Civil Law) โดยอำนาจหน้าที่ในการรับผิดชอบจะอยู่ในส่วนของหน่วยงาน สำนักงานตำรวจอาญาแห่งสหพันธ์รัฐ (Bundeskriminalamt, BKA) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการกับคดีผู้สูญหายนับตั้งแต่ก่อตั้งเป็นหน่วยงานตำรวจกลางทางอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในปี 2494 หน้าที่ของหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการติดตามบุคคลผู้สูญหาย จะอยู่ในส่วนของสำนักงานตำรวจอาญาแห่งสหพันธ์รัฐ (BKA) ที่มีหน้าที่ในการสืบค้น และติดตามการค้นหายบุคคลสูญหาย โดยในการรับแจ้งคนหายจะต้องมีการสันนิษฐานได้ว่า จะมีอันตรายที่ใกล้จะถึงชีวิตและร่างกายของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เสียหายจากอาชญากรรม อุบัติเหตุ การช่วยตัวเองไม่ได้ เจตนาฆ่าตัวตาย เป็นต้น สำหรับขอบเขตที่สามารถจะเข้าดำเนินการแจ้งความคนหายในประเทศเยอรมนีในกรณีที่มีการเกิดภัยอันตราย จะมีการดำเนินการค้นหาผู้ที่หายตัวไป โดยจุดประสงค์ในการค้นหาเพื่อให้สามารถทราบตำแหน่งของบุคคลที่สูญหาย หากทราบที่อยู่ของผู้สูญหายแล้วเจ้าหน้าที่จะดำเนินการสอบถามถึงมูลเหตุที่หายตัวไป พร้อมทั้งสอบถามถึงการยินยอมให้เปิดเผยที่อยู่ให้ญาติผู้ตามหาหรือไม่

ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้สูญหายที่จะยินยอมให้เปิดเผยที่อยู่ของตน ซึ่งกรณีนี้หากเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบทราบข้อเท็จจริงแล้วว่าบุคคลนั้นไม่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม และไม่ได้กระทำความผิดทางอาญา ตำรวจจะพิจารณาในการปิดสำนวนคดีเมื่อทราบเบาะแสของบุคคลสูญหายนั้นแล้ว จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการปฏิบัติในการติดตามคนหายของต่างประเทศมีความแตกต่างกับแนวทางปฏิบัติของประเทศไทย ซึ่งในประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่าการที่จะเปิดเผยตำแหน่งที่อยู่ของผู้สูญหายเมื่อมีการติดตามพบตัวโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในส่วนของการดำเนินงานของประเทศไทยนั้น ได้มีระบบการติดตามหาคนหายที่เป็นแอปพลิเคชัน UNAI รวมถึงระบบการติดตามคนหายและพิสูจน์ศพนิรนาม เรียกว่า ระบบ CIR The Committee on Development of Search of Missing Person and Identification of Unidentified Remains System ที่เกิดขึ้นภายใต้การทำงานของคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม (ค.พ.ศ.) ที่มีคณะทำงานในการติดตามคนหายร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 ได้มีการกำหนดให้จัดทำนโยบาย แผนแม่บท และแผนปฏิบัติการระดับชาติด้านการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวทางการขับเคลื่อนทางกฎหมายในรูปแบบการปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหาย โดยแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานภาคประชาสังคม มูลนิธิ และมหาวิทยาลัย เป็นต้น ได้มีการดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหาย และพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนามที่ต้องมีการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาคนหายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยให้มีความพร้อมและสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ทั้งนี้ในการให้ความร่วมมือกันในการขับเคลื่อนภารกิจงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหาย ที่ได้มีการกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการด้านคนหาย คนนิรนามและศพนิรนามถือเป็นแผนปฏิบัติการส่วนหนึ่งที่น่ามาใช้ในการแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติที่ยังมีอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ทำให้การให้บริการในงานด้านการติดตามคนหายมีความล่าช้า ทั้งยังขาดหลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงยังขาดกฎหมายสนับสนุนที่เป็นกฎหมายหลักเฉพาะมาใช้บังคับให้เกิดหลักปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันสามารถกำหนดให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการด้านคนหาย คนนิรนามและศพนิรนามร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงวิธีการปฏิบัติในการดำเนินการด้านการติดตามคนหายไม่ว่าจะเป็นกรณีที่หน่วยงานของภาครัฐได้มีการรับแจ้งว่ามีคนหายจะต้องให้หน่วยงานของรัฐนั้นดำเนินการแจ้งข้อมูลดังกล่าวให้สำนักงานและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว และจัดส่งตัวผู้แจ้งพร้อมข้อมูลดังกล่าวไปยังสถานีตำรวจใกล้เคียงทันที และหากพบตัวคนหายแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐนั้นรับแจ้งข้อมูลเพื่อดำเนินการจำหน่ายชื่อบุคคลนั้นออกจากข้อมูลคนหาย เป็นต้น (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม, 2564) ทั้งนี้ในระบบการปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหายจำเป็นต้องมีการบูรณาการร่วมกับหลายหน่วยงานในการจัดการข้อมูลคนหาย ซึ่งจะประกอบไปด้วยรายละเอียดต่าง ๆ ที่ใช้ในการนำมาเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลไม่ว่าจะเป็นรูปพรรณสัณฐาน ตำหนิ รอยสัก รูปร่างหน้าตา ข้อมูลทางพันธุกรรม ฯลฯ ซึ่งจะต้องมีเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลในประเภทต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการตรวจพิสูจน์ รวบรวมไว้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อนำมาใช้ในการติดตามคนหาย และการพิสูจน์ทราบบุคคล คนนิรนาม และศพนิรนามในทางคดี โดยปัจจุบัน

จะต้องได้รับความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ภารกิจงานสามารถบรรลุเป้าประสงค์ได้ หากได้มีการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยี และการจัดเก็บฐานข้อมูลไว้ในแหล่งเดียวกันให้เป็นฐานข้อมูลใหญ่ ซึ่งจะต้องมีการจัดหาเครื่องมือการพัฒนาเครื่องมือที่มีอยู่ให้ทันสมัย และการบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการดำเนินการอันจะเห็นได้ว่ากฎหมายตามพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ได้มีการกำหนดให้มีการบูรณาการร่วมงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมที่จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการติดตามคนหายในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น (Bundeskriminalamt, n.d.)

แนวทางการขับเคลื่อนทางกฎหมายในการปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหาย

ในการขับเคลื่อนทางกฎหมายเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการด้านการติดตามคนหายนั้น ได้มีการกำหนดให้มีการจัดทำนโยบาย แผนแม่บท และแผนปฏิบัติการระดับชาติด้านการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม รวมทั้งการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการด้านการติดตามคนหาย เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์หาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงหน่วยงานภาคประชาสังคมให้สามารถปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการรายงานข้อมูลและนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านคนหาย โดยการปฏิบัติงานจะมุ่งพัฒนามาตรฐานและระบบงานที่มีคุณภาพให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญในงานด้านการติดตามคนหายที่ใช้ในการเชื่อมโยงข้อมูลและประสานข้อมูลเพื่อต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งฐานข้อมูลคนหายนั้นมีความจำเป็นอย่างมากที่ถือได้ว่าเป็นกุญแจสำคัญในการติดตามคนหาย โดยเฉพาะในกรณีที่คนหายกลายเป็นศพข้อมูลรูปพรรณสัณฐานต่าง ๆ มีความจำเป็นต่อรูปคดีและการติดตามคนหายหรือแม้กระทั่งการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสอบสวนผู้แจ้งหายที่กำลังตามหาญาติว่ามีตำหนิรูปพรรณสัณฐานตรงกับข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ในข้อมูลศพนิรนามหรือไม่ หากมีข้อมูลที่ตรงกันก็จะนำไปสู่การตรวจพิสูจน์ทางสารพันธุกรรมเพื่อหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องอันนำไปสู่การพิสูจน์ทราบตัวบุคคลและสามารถคลี่คลายคดีคนหายได้สำเร็จ ทั้งนี้แผนปฏิบัติการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นแผนที่ได้มีการจัดทำขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 ที่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 เพื่อมุ่งบูรณาการด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหาย โดยมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อป้องกัน จัดการ และแก้ไขปัญหาย่างเป็นรูปธรรมทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและเรียบร้อย รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้วยกลไกและระบบที่มีมาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำคู่มือต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานสำหรับเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งองค์กรภาครัฐ และภาคประชาสังคม โดยแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการติดตามคนหายประกอบด้วยการกำหนดแผนปฏิบัติการที่มีการบรรจุโครงการที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในงานด้านการติดตามคนหายไว้ และมีโครงการพัฒนาและยกระดับศักดิ์กฎหมายให้สามารถขับเคลื่อนงานด้านการติดตามคนหายไว้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น มีการจัดทำคู่มือเชิงบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการคนหายเพื่อใช้ในการติดตามและจัดเก็บข้อมูลไว้เป็นฐานข้อมูลกลางในอนาคต มีกลไกระดับชาติ (Agenda) ที่ประกอบไปด้วยคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม (ค.พ.ศ.) ทำหน้าที่ในการจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนระดับชาติ ให้ความเห็นข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน กำหนดหลักเกณฑ์

วิธีการในการบริหารจัดการ กำหนดแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลไกระดับภารกิจ (Function) ซึ่งมีหน่วยงานระดับกระทรวง กรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคีเครือข่าย ดำเนินงานตามภารกิจและกฎหมายที่กำหนดและกลไกระดับพื้นที่ (Area) ที่ได้มีการกำหนดหลักการรับผิดชอบในการปฏิบัติงานและเฝ้าระวังในพื้นที่ โดยจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการพิเศษสำหรับการติดตามด้านคนหาย และพัฒนาภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมในการอำนวยความสะดวกและปฏิบัติการด้านการติดตามคนหายที่มีประสิทธิภาพสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและเป็นไปตามหลักมาตรฐานสากล มีการบูรณาการแผนงานและงบประมาณ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ติดตาม รายงาน และประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ในการขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหายเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้มีการกำหนดกรอบพันธกิจและกลยุทธ์ เพื่อให้สามารถพัฒนากฎหมายให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทั้งยังเป็นการช่วยเหลือให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในการแจ้งคนหายได้อย่างรวดเร็วและทันเวลาต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีพระราชบัญญัติที่กำหนดอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านการติดตามคนหายและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานรวมถึงผู้ปฏิบัติงานให้สามารถดำเนินการติดตามคนหายให้เป็นไปตามรูปแบบที่มีมาตรฐาน ถูกต้องตามหลักการในการสืบสวนสอบสวนเพื่อติดตามคนหายกลับคืนสู่ญาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ในปัจจุบันจะมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ อาทิเช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรมที่ได้ดำเนินการในงานด้านการติดตามคนหายร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายภาครัฐ มีการบูรณาการร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานภาคประชาสังคม ที่สามารถติดตามหาคนหายกลับคืนสู่ครอบครัวของญาติผู้ที่ติดตามหาได้จนสำเร็จ มีระบบการรับแจ้งคนหาย คนนิรนามและศพนิรนามที่มีประสิทธิภาพทั้งยังสามารถเข้าไปดูข้อมูลของศพนิรนามเบื้องต้น ในกรณีที่มีการดำเนินการติดตามหาคนหายที่อาจกลายเป็นศพนิรนามได้ในอนาคต

บทสรุป

การยกระดับศักดิ์กฎหมายจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 ให้พัฒนาขึ้นเป็นกฎหมายพระราชบัญญัตินั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีการหารือร่วมกับหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนเพื่อหาข้อยุติในการออกกฎหมายมาบังคับใช้ร่วมกันและเป็นที่ยอมรับในทางปฏิบัติ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือเป็นการก่อให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนต่อเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้รับบริการ ซึ่งการขับเคลื่อนกฎหมายในงานด้านการติดตามคนหาย จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการดังกล่าว เพื่อใช้เป็นนโยบายในการขับเคลื่อนให้มีการพัฒนาและยกระดับศักดิ์กฎหมายให้สามารถใช้งานได้อย่างครอบคลุมถูกต้องและตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสามารถถ่ายทอดสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าประสงค์ที่ได้มีการกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการด้านคนหาย คนนิรนามและศพนิรนาม โดยได้มีการกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการเรื่องพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและครอบคลุมภารกิจการปฏิบัติงาน มีการกำหนดเป้าประสงค์เพื่อพัฒนากฎหมายในการปฏิบัติงานด้านคนหาย คนนิรนามและศพนิรนาม และใช้กลยุทธ์เพื่อทบทวนและปรับปรุงเพื่อยกระดับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการมุ่งไปถึงขอบเขตด้านอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐ และภาคประชาสังคม ทั้งนี้ในการพัฒนากฎหมายตามแผนปฏิบัติการนั้นจำเป็นต้อง

มีการศึกษาทบทวนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการนำไปยกร่างเป็นพระราชบัญญัติที่มีขอบเขตในเรื่องของการกำหนดอำนาจหน้าที่ หลักเกณฑ์การปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและมีความชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการขับเคลื่อนทางกฎหมายที่มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการให้บริการงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 นั้น ในเชิงปฏิบัติยังไม่ครอบคลุมกับงานด้านการติดตามคนหาย เพราะยังขาดหลักเกณฑ์วิธีการรวมถึงขอบเขตอำนาจของพนักงานที่ยังไม่มีความชัดเจน รวมถึงหลักการดำเนินงานที่จะต้องมีการร่วมมือการปฏิบัติงานกันกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ในการขับเคลื่อนแนวทางการติดตามคนหาย นอกจากจะต้องอาศัยหลักกฎหมายที่มีความชัดเจนและจำเป็นต้องมีกฎหมายหลักเพื่อนำมาบังคับใช้ให้หน่วยงานและองค์กรอิสระอื่น ๆ ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันแล้ว การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่เกิดขึ้นจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีก็ถือได้ว่าเป็นต้นทางที่ช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายและแผนดังกล่าวจะนำไปสู่การยกระดับศักดิ์ของกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติต่อไป ซึ่งในการยกระดับศักดิ์กฎหมายดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาทบทวนและวิเคราะห์กฎหมายด้านการติดตามคนหาย คนนิรนามและศพนิรนาม ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการยกร่างพระราชบัญญัติด้านคนหาย คนนิรนามและศพนิรนาม ให้ครอบคลุมการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ประชาชนสามารถที่จะติดตามหาคนหายได้ทันทั่วถึง มีการบริหารจัดการศพภายหลังการชันสูตรที่เป็นระบบ ง่ายต่อการติดตามหาญาติผู้เกี่ยวข้องกับศพนิรนาม และการดำเนินการในเรื่องการพิสูจน์คนนิรนามร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ของภาครัฐ อันเป็นการอำนวยความสะดวกในภาคประชาชนให้ได้รับสิทธิและสวัสดิการตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนควรจะได้รับ ทั้งนี้รายละเอียดย่อยต่าง ๆ ที่ปรากฏในกฎหมายระดับรองนั้น อันจะประกอบไปด้วย

1) วิธีการปฏิบัติงาน/กรอบระยะเวลา การรับ-ส่ง การฝังศพ ซึ่งจะอยู่ในการดูแลของมูลนิธิ/สมาคม/หน่วยงานภาคประชาสังคม ยังไม่มีข้อกฎหมายบัญญัติการจัดการ

2) อำนาจ/หน้าที่ของมูลนิธิ/สมาคม/หน่วยงานภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นหน่วยงานปลายทางที่ดำเนินการจัดการศพนิรนามภายหลังการชันสูตร พบว่ายังไม่มีแนวทางการจัดการ การรับ-ส่ง และฝังศพนิรนามแต่ละมูลนิธิที่ชัดเจน

3) แนวทางการบริหารจัดการด้านงบประมาณทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม

4) การเข้าถึงข้อมูลของคนหาย คนนิรนามและศพนิรนามของหน่วยงานภาครัฐ

ทั้งนี้การยกร่างกฎหมายดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในทางปฏิบัติในภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในอนาคตให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่มีความน่าเชื่อถือ มีมาตรฐาน จึงมีความจำเป็นต้องมีการยกร่างกฎหมายในด้านการติดตามคนหาย พิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนามสามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค เท่าเทียมและเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2505). **ประมวลระเบียบการตำรวจ ภาค 1 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- นักร้องแห่งประเทศไทย. (2566). **วิธีและขั้นตอนการแจ้งความคนหาย และการเตรียมเอกสารที่ควรรู้**. เข้าถึงเมื่อ 5 เมษายน 2566 จาก <https://www.detectives.in.th/missing-people/>.
- พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559. (2559, 3 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 133 ตอนที่ 67ก หน้า 45-50.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564. (2564, 27 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 89ง หน้า 1-5.
- Bundeskriminalamt. (n.d.). **Police processing of missing persons cases in Germany**. Retrieved April 5, 2566, from <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/CED/Session6/GermanyAnnex2.pdf>